

Ajalugu, gümnaasium

V kursus: Lähiajalugu II „Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel“

35 tundi:

- 1) külm sõda (10 tundi);
- 2) demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda (6 tundi);
- 3) NSVL ja kommunistlik süsteem (12 tundi);
- 4) maailm sajandivahetusel (7 tundi).

Õppe kirjeldus

Kursuse vältel analüüsivad ja hindavad õpilased külma sõja tekkimise põhjusi ning kujunemist. Käsitletakse külma sõja avaldumisvorme, sh kriiside kujunemist, osaliste taotlusi ja kriiside mõju. Analüüsitakse rahvusvahelist olukorda külma sõja ajal, USA ja NSVLi vastasseisu ning iseloomustatakse kahe Saksa riigi arengut. Demokraatlike riikide arengut vaadeldakse USA näitel. NSVLi käsitlemise kaudu antakse ülevaade ning analüüsitakse kommunistliku süsteemi kujunemist ja lagunemist. Õpitakse tundma Euroopa integratsiooniprotsessi. Analüüsitakse Eesti iseseisvuse taastamist ning riikluse ülesehitamist. Uusi pingekoldeid tundma õppides otsitakse põhjuseid varasemast ajaloost.

Kursuse läbimisel arendatakse kaardi ja dokumentidega töötamise oskust. Lähiajal toimunud sündmusi tundma õppides saab kasutada toleaeagsete inimeste mälestusi ja teha intervjuusid. Teemasid saab illustreerida tõsielufilmidega.

Õpikeskkond

Eesti Ajalooõpetajate Seltsi väljaanded

Tagasivaade minevikku – erinevad vaatenurgad (2000). Riia: Zvaigzne ABC

Ajalugu ei ole ainult minevik. Minevik ei ole veel ajalugu (2004). Tartu: Eesti Ajalooõpetajate Selts

Baltimaade ajalugu (1998). Tallinn: Avita

Baltimaade ajaloo lugemik (2001). Tallinn: Avita

Lisaks

Robert Stradling (2005). Euroopa 20. sajandi ajaloo õpetamine. Euroopa Nõukogu Tallinna Infotalitus

Robert Stradling (2005). Multiperspektiivsus ajaloo õpetamisel. Teejuht õpetajale. Tallinn: Koolibri

Eesti ajalugu VI: Vabadussõjast taasiseseisvumiseni (2005). Toimetanud Ago Pajur ja Tõnu Tannberg.

Tartu: Ilmamaa

Digimaerjalid

ERRi arhiiv: <http://www.err.ee>

Eesti digiajalehed: <http://dea.nlib.ee>

1. Külma sõda (10 õppetundi)

Teema läbimise järel õpilane:

- 1) analüüsib külma sõja põhjusi ja kujunemist ning teab sõja avaldumise vorme;
- 2) analüüsib külma sõja kriiside tekkimise põhjusi ning osaliste taotlusi ja tulemusi;
- 3) analüüsib rahvusvahelist olukorda külma sõja ajal;
- 4) iseloomustab kahe Saksa riigi arengut külma sõja ajal;
- 5) teab, kes olid Harry Truman, John F. Kennedy, Nikita Hruštšov, Fidel Castro, Konrad Adenauer ja Willy Brandt, ning iseloomustab nende tegevust;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *külm sõda*, *kriisikolle*, *NATO*, *VLO*, *võidurelvastumine*, *raudne eesriie*.

Õppesisu ja -maht

Kohustuslikud teemad		Süvendavad ja laiendavad teemad	
1. Külma sõja kujunemine ja selle avaldumise vormid: võidurelvastumine, sõjalised liidud (5 tundi) 2. Kriisid: Korea sõda, Suessi kriis, Kuuba kriis, Vietnami sõda, Berliini kriisid 3. Kahepooluseline maailm: USA ja NSVLi vastasseis (3 tundi) 4. Lõhestatud Saksamaa: lõhestamine, kahe Saksa riigi vahelised suhted (2 tundi)		Marshalli plaan Saksa majandusime	
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus ja õpikeskkond	Hindamine, tagasiside
Õpilane: 1) analüüsib külma sõja põhjusi ja kujunemist ning teab sõja avaldumise vorme; 2) analüüsib külma sõja kriiside tekkimise põhjusi ning osaliste taotlusi ja tulemusi; 3) analüüsib rahvusvahelist olukorda külma sõja ajal; 4) iseloomustab kahe Saksa riigi arengut külma sõja ajal.	Harry Truman, John F. Kennedy, Nikita Hruštšov, Fidel Castro, Konrad Adenauer ja Willy Brandt, külm sõda, kriisikolle, NATO, VLO, võidurelvastumine, raudne eesriie	1. Töö ajalookaardiga ja tekstidega, allikaanalüüs. Seoste ja erinevuste ning põhjuste ja tagajärgede analüüs; arutlus ja hinnangu andmine 2. Ajalookaardid, kontuurkaardid. Tekstid, allikmaterjalid (illuustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus 3. Digitaalsed õppematerjalid	1. Allikate analüüs ja hindamine, ajalooliste protsesside analüüs, hinnangu andmine 2. Seoste ja võrdluste koostamine. Ajalookaardi kasutamise oskus 3. Arutlusoskuse kujunemine

		4. Filmid ja filmikatked	
<p>Lõiming teiste õppeainetega Emakeel: suuline väljendusoskus, teabetekstide analüüs, töö mõistetega Ühiskonnaõpetus: riigikorraldus, riigivormid, ühiskonna majandamine Geograafia: majandusgeograafia, Euroopa ja maailma poliitiline kaart Kirjandus, kunst, muusika: olustik</p> <p>Kujundatavad üldpädevused Õpilane mõistab inimese eluviisi ja väärtushinnanguid ning seoseid tänapäeva ja varem toimunu vahel. Digipädevus: õpilane kasutab digivahendeid materjali otsimiseks ja esitluste loomiseks</p> <p>Läbivate teemade rakendamise võimalusi Ühiskonna jätkusuutlikkus</p>			

2. Demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda (6 tundi)

Teema läbimise järel õpilane:

- 1) analüüsib demokraatlike riikide arengu põhijooni;
- 2) teab Euroopa integratsiooni kujunemist ja põhietappe;
- 3) teab, kes olid Ronald Reagan ja Robert Schumann, ning iseloomustab nende tegevust;
- 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *Euroopa Liit*, *Euroopa Nõukogu*, *OSCE*.

Õppesisu ja -maht

Kohustuslikud teemad	Süvendavad ja laiendavad teemad
----------------------	---------------------------------

1. USA: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu (3 tundi) 2. Ühise Euroopa-identiteedi otsingud, Euroopa integratsioon (3 tundi)		Suurbritannia, Prantsusmaa, SLV Euroopa Majandusühendus Põhjamaade areng Healuühiskond	
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus ja õpikeskkond	Hindamine, tagasiside
<p>Õpilane:</p> <p>1) analüüsib demokraatlike riikide arengu põhijooni;</p> <p>2) teab Euroopa integratsiooni kujunemist ja põhietappe.</p>	Ronald Reagan ja Robert Schumann, Euroopa Liit, Euroopa Nõukogu, OSCE	<p>1. Allikmaterjalide analüüs (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid). Põhjuse-tagajärje seoste leidmine. Oma seisukoha kujundamine ja selle kaitsmine. Arutluse kirjutamine demokraatia arengust</p> <p>2. Tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus</p> <p>3. Digitaalsed õppematerjalid</p> <p>4. Filmid ja filmikatked</p>	<p>1. Allikate analüüs ja hindamine, ajalooliste protsesside analüüs, hinnangu andmine. Seoste ja võrdluste koostamine</p> <p>2. Ajalookaardi kasutamise oskus</p> <p>3. Arutlusoskuse kujunemine</p>
<p>Lõiming teiste õppeainetega</p> <p>Geograafia: ajalookaardi tundmine</p> <p>Emakeel: teksti kriitilise analüüsi oskus, artikli kirjutamise oskus, informatsiooni hankimine ja selle kriitiline hindamine, meedia mõju. Eri teabeallikate eesmärgipärane ja kriitiline kasutamine</p> <p>Kujundatavad üldpädevused</p> <p>Õpilane näeb probleeme ning analüüsib põhjusi ja tagajärgi.</p> <p>Läbivate teemade rakendamise võimalusi</p> <p>Ühiskonna jätkusuutlikkus, tehnoloogia ja innovatsioon</p>			

3. NSVL ja kommunistlik süsteem (12 tundi)

Teema läbimise järel õpilane:

- 1) analüüsib kommunistliku süsteemi kujunemislugu ja põhijooni;
- 2) iseloomustab NSVLi ühiskonnaelu arengut;
- 3) analüüsib kommunistliku süsteemi kriiside põhjusi ja tagajärgi;
- 4) analüüsib Eesti ühiskonna arengut Nõukogude okupatsiooni ajal;
- 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *kollektiviseerimine, industrialiseerimine, stalinism, sula, stagnatsioon, dissidentlus, Brežnevi doktriin, plaanimajandus, sotsialismileer, liiduvabariik, kultuurevolutsioon*;
- 6) teab, kes olid Jossif Stalin, Nikita Hruštšov, Leonid Brežnev, Mao Zedong, Johannes Käbin, Aleksander Dubček ja Lech Walesa, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu ja -maht

Kohustuslikud üldteemad		Süvendavad ja laiendavad teemad	
1. Kommunistliku süsteemi kujunemine (3 tundi) 2. Idablokk: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu, Moskva poliitika ja kriisid: Ungari ülestõus, Praha kevad, Poola kriisid (3 tundi) 3. NSVL: stalinism, sula, stagnatsioon (3 tundi) 4. Eesti NSV: ühiskond, majanduse areng, rahvastik, vastupanu vormid, Välis-Eesti (3 tundi)		Poola liikumine Solidaarsus Juhitud migratsioon Metsavendlus Dissidentlus	
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus ja õpikeskkond	Hindamine, tagasiside
Õpilane: 1) analüüsib kommunistliku süsteemi kujunemislugu ja põhijooni; 2) iseloomustab NSVLi ühiskonnaelu arengut;	Kollektiviseerimine, industrialiseerimine, stalinism, sula, stagnatsioon, dissidentlus, Brežnevi doktriin, plaanimajandus, sotsialismileer, liiduvabariik,	1. Allikmaterjali analüüs (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid). Töö mõistetega. Poliitilise kaardi analüüs. Seoste ja erinevuste leidmine ning analüüs. Arutlus, hinnangu andmine diktatuuriühiskonnale. Rühmatöö	1. Allikate analüüs ja hindamine, sündmuste ja protsesside kirjeldamine, analüüs, võrdlemine ning seoste loomine 2. Ajalookaardi kasutamise oskus

<p>3) analüüsib kommunistliku süsteemi kriiside põhjusi ja tagajärgi;</p> <p>4) analüüsib Eesti ühiskonna arengut Nõukogude okupatsiooni ajal.</p>	<p>kultuurirevolutsioon. Jossif Stalin, Nikita Hruštšov, Leonid Brežnev, Mao Zedong, Johannes Käbin, Aleksander Dubček ja Lech Walesa</p>	<p>2. Infootsing, referaat või uurimistöö</p> <p>Tööde planeerimiseks ja tulemuste esitlemiseks võib kasutada digivahendeid ja -keskkondi.</p> <p>3. Ajalookaardid, kontuurkaardid. Tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus</p> <p>4. Digitaalsed õppematerjalid</p> <p>5. Filmid ja filmikatked</p>	<p>3. Arutlusoskuse kujunemine.</p> <p>4. Info leidmine, analüüsimine ja kasutamine.</p>
<p>Lõiming teiste õppeainetega</p> <p>Geograafia: ajalookaardi tundmine</p> <p>Eesti keel: teksti kriitilise analüüsi oskus, artikli kirjutamise oskus, info hankimine ja selle kriitiline hindamine, meedia mõju; eri teabeallikate eesmärgipärane ja kriitiline kasutamine</p> <p>Kujundatavad üldpädevused</p> <p>Õpilane mõistab ühiskonnas kehtivaid norme ja väärtusi, analüüsib põhjusi ja tagajärgi ning mõistab seoseid tänapäeva ja varem toimunu vahel.</p> <p>Digipädevus: õpilane kasutab digivahendeid materjali otsimiseks ja esitluste loomiseks.</p> <p>Läbivate teemade rakendamise võimalusi</p> <p>Ühiskonna jätkusuutlikkus</p>			

4. Maailm sajandivahetusel (7 tundi)

Teema läbimise järel õpilane:

- 1) analüüsib kommunistliku süsteemi lagunemise põhjusi;
- 2) teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil pärast külma sõja lõppu;
- 3) analüüsib jõudude vahekorra muutusi rahvusvahelistes suhetes ning uute pingekollete kujunemist;
- 4) analüüsib Eesti iseseisvuse taastamist ning teab riikluse ülesehitamise käiku;

- 5) selgitab Eesti integreerumist Euroopasse ja maailma;
 6) teab, kes olid Ronald Reagan, Mihhail Gorbatšov, Boriss Jeltsin, George Bush, Helmut Kohl, Vaclav Havel, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust;
 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *perestroika*, *glasnost*, *laulev revolutsioon*, *Rahvarinne*, *Balti kett*, *interrinne*, *ERSP*, *Eesti Kongress*, *Põhiseaduse Assamblee*.

Õppesisu ja -maht

Kohustuslikud teemad		Süvendavad ja laiendavad teemad	
1. NSVLi ja kommunistliku süsteemi lagunemine: Berliini müüri langemine, majanduslikud ja poliitilised reformid NSVLis; kommunistliku bloki lagunemise ja kommunistlike ideede krahhi mõju väärtushinnangutele (2 tundi) 2. Külma sõja lõpp ja geopoliitilised muudatused: poliitilise kaardi muutumine (1 tund) 3. USA rolli muutus: uus jõudude vahekord maailmas (1 tund) 4. Eesti iseseisvuse taastamine. Integratsioon Euroopasse ja maailma: laulev revolutsioon, riikluse taastamine (2 tundi) 5. Uued pingekolled: Balkani kriis (1 tund)		Uuenduspoliitika (<i>perestroika</i>) Venemaa pärast 1991. aastat Põhiseadusliku riigikorra ülesehitamine Riikluse arengu sõlmprobleemid: üleminek turumajandusele, sotsiaalpoliitika, rahvuspoliitika Balkan: Jugoslaavia lagunemine	
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus ja õpikeskkond	Hindamine ja tagasiside
Õpilane: 1) analüüsib kommunistliku süsteemi lagunemise põhjusi; 2) teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil pärast külma sõja lõppu; 3) analüüsib jõudude vahekorra muutusi rahvusvahelistes suhetes ning uute pingekollete kujunemist;	Ronald Reagan, Mihhail Gorbatšov, Boriss Jeltsin, George Bush, Helmut Kohl, Vaclav Havel, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar; uuenduspoliitika (<i>perestroika</i>), avalikustamine (<i>glasnost</i>), laulev revolutsioon, Rahvarinne, Balti kett, interrinne, ERSP, Eesti	1. Allikmaterjali analüüs (tekstid, illustratsioonid, diagrammid, skeemid). Töö mõistetega. Poliitilise kaardi analüüs. Seoste ja erinevuste leidmine ning analüüs. Arutlus, hinnangu andmine diktatuuriühiskonnale. Rühmatöö 2. Infootsing, referaat või uurimistöo. 3. Ajalookaardid, kontuurkaardid	1. Allikate analüüsimise oskus 2. Sündmuste ja protsesside kirjeldamine, analüüsimine ning hinnangu andmine. Seoste leidmine 3. Ajalookaardi kasutamise oskus 4. Arutlusoskuse kujunemine

<p>4) analüüsib Eesti iseseisvuse taastamist ning teab riikluse ülesehitamise käiku;</p> <p>5) selgitab Eesti integreerumist Euroopasse ja maailma.</p>	<p>Kongress, Põhiseaduse Assamblee</p>	<p>4. Tekstid, allikmaterjalid (illustratsioonid, skeemid, diagrammid), temaatiline lisakirjandus</p> <p>5. Digitaalsed õppematerjalid</p> <p>6. Filmid ja filmikatked</p> <p>Tööde planeerimiseks ja tulemuste esitlemiseks võib kasutada digivahendeid ja -keskkondi.</p>	<p>5. Info leidmine, analüüsimine ja kasutamine</p>
<p>Lõiming teiste õppeainetega</p> <p>Geograafia: ajalookaardi tundmine</p> <p>Eesti keel: teksti kriitilise analüüsi oskus, artikli kirjutamise oskus, info hankimine ja selle kriitiline hindamine, meedia mõju; eri teabeallikate eesmärgipärane ja kriitiline kasutamine</p> <p>Kujundatavad üldpädevused</p> <p>Õpilane mõistab ühiskonnas kehtivaid norme ja väärtusi, analüüsib põhjusi ja tagajärgi ning mõistab seoseid tänapäeva ja varem toimunu vahel.</p> <p>Digipädevus: õpilane kasutab digivahendeid materjali otsimiseks ja esitluste loomiseks.</p> <p>Läbivate teemade rakendamise võimalusi</p> <p>Ühiskonna jätkusuutlikkus</p>			